

Se nos dona unes llibertats.
 Se nos donen unes llibertats.
 Les drets individuals són
 imprescriptibles, inalienables
 i intransmissibles. La
 Llibertat de la Llibertat hein
 present de garantirla, se con-
 tracta atenció contra ella. La
 Llibertat propiament dita
 about comença la llibertat
 ajena. Es licit, donchs, al
 individu fer tot lo que no
 perjudiqui a un altre. La
 resignació que produeix
 las religions no es més que
 la fórmula del engany ab
 que s'ha pretès perpetuar la
 injustícia social en lo món.
 Las religions son causes
 d'abhorres que viuen de la
 estufa d'admetre capitals en
 la terra, assegurant pagar
 crecients interessos al col.

PERIÒDIC POLÍTIIC VERMELL

LA TRAMONTANA
 defensa 'ls principis
 morals més avançats, sense
 atenció de cap mena. La
 TRAMONTANA es catòlica
 religiosa de totas las
 religions, perquè totas son
 igualment dolentes y
 depressives para la dignitat y
 la inteligencia humana. La
 TRAMONTANA en política
 defensa sempre al més ad-
 vancat contra 'l més reaccionari,
 y sosté la necessitat
 d'una gran reforma social
 que transformi 'l modo de
 ser del productor, avuy
 explotat al capitalisme. La
 TRAMONTANA no està
 aliada a cap partit, servint
 los interessos generals de la
 llibertat sense comprometre
 al preocupacions de costat.

La salut del poble
 es la suprema ley

La TRAMONTANA es lo periòdic que s' publica en idioma català
 més avançat en ideas polítiques, religioses y d' economia social.

Lo Treball es la
 primera necessitat

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Espanya, 1 peseta trimestre.—Estranjer, 2
 Las suscripciones se pagan per adelantat

ADMINISTRACIÓ: carrer de Ponsat, 1, 1.º: BARCELONA

Per pagar s' admeten llibranças del Giro Mútuo, lletres de Mall sobre
 y sellos de 15 céntims. No s' admeten llibranças especials de periòdics

PREUS DE VENTA

Número solt, 5 céntims.—30 exemplars, 1 pta.
 Surt a llum puntualment cada divendres

COM SE RESOLEN LAS CRISSIS

Lo primer cuyner d' Espanya,
 quan vol canviar d' ajudants,
 fa dalir als que ho pretenen
 ensenyantlos bons guisats.

PARTITS SOCIALISTES ESPANYOLS

LOS

LO QUE TINDRIAN DE SER

Sentada ja la base en nostres anteriors articles de que pera defensar los Interessos de la classe obrera y pera reunir en bona organització a tots los partidaris de la completa emancipació del proletariat bastan ab los dos partits que havem apuntat, anem ara a definir las ideas que, en nostre concepte, tindrian de servir de bandera a cada un d'aquestos partits pera arribar a la suprema aspiració d'emancipar lo treball.

Ja havem dit que d'aquestos dos partits l'un tindria d'esser autoritari y l'altre anarquista, sostenint l'un lo socialisme per l'Estat, que sempre sera autoritari, y l'altre lo socialisme individualista, que no pot trobar sa solució més que en l'anarquisme.

Anem ara a veure las ideas particulars que, dintre las generals d'emancipació del quart estat, tindria de sostenir cada un d'aquestos dos partits.

Lo partit anarquista tindria molt poch ó gens que reformar de lo que es actualment, puig a nostre modo de veure més que reformes lo que necessita es ampliamet de las ideas.

En lo lloch corresponent d'aquestos articles havem classificat en tres los partits anarquistas; donchs en nostre concepte convindrem referirlos tots tres en un, que podria dirse individualista partit socialista individualista ó socialista anarquista. Y no s'crega per cap concepte que al intentar suprimir d'entre 'ls anarquistas las calificaciones avuy existents de comunistas ó de colectivistas, sia pera fer apartar la vista del problema económic de la producció y del consum dintre la societat per aquestos partits acurrida, sino tot lo contrari: nostre objecte es, partit del principi de que l'anarquisme no pot deixar de basar son sistema en la més absoluta consagració de la llibertat del individu y sabent que no es possible la constitució de cap societat que no s'ocupi de la organització de la producció y del cambi de productes pera satisfere las ineludibles necessitats del consum, nostre objecte es, repetim, tenint en compte aquestos dos factors insuprimibles, fer convergir a uns y altres al mateix punt, en la seguretat de que no hi pot haver discordancia en lo únich que pot ser racional fonament de tot sistema anarquista. (Creu algú que professi aquestes ideas que s'pot, en la practica regular d'elles, prescindir ni en lo més mínim de reconeixe y consagrar la més absoluta llibertat del individu, sens més barrera que l'no causar dany a la llibertat de son semblant?) Y creu algú que professi ideas anarquistas, sia l' que vulga son modo de pensar respecte a economia social, que s'pot prescindir per cap concepte d'entendre a la organització de la producció y del indispensable desenvolupament de productes pera satisfer las ineludibles necessitats del consum? Donchs si aixó creuen tots los anarquistas, per nosaltres ja hi ha ab aquestos prou principis afirmatis pera escriure en sa bandera y al entorn d'ells agruparlos a tots. Tot lo demés són qüestions de detalls, y desgraciadament no está encara tan prop l'implantament del anarquisme que 'ns tinguem d'amohinar en trivialitats de detalls y de procediments. La disciplina no més resultaria, donchs, en si algun anarquista hi hagües que cregues que dintre son sistema no hi ha pera que respectar la llibertat dels altres ni pera que ocuparse de produhir ni dels problemes que afectan a la producció. Y com aixó ja havem afirmat en nostres segon d'aquestos articles que seria retrocedir al salvatisme, no creyem possible que cap anarquista d'un dit de front ó que no s'proposi fer mal a las ideas que diu professar, puga patrocinari ni en sombra.

Quedem, donchs, en que dintre de las afirmacions de la consagració més absoluta de la llibertat individual y de la necessitat de resoldre 'l problema de la producció per las necessitats del consum, poden unirse formant un sol partit tots los anarquistas de sa criteri y bona voluntat.

La primera afirmació abarca la supressió del autoritarisme y de la explotació del home per l'home; la segona es la que dona la seguretat

de poder quedar garantit a tothom lo dret a la vida.

Passém ara a determinar lo que tindria de ser lo partit socialista per l'Estat y autoritari.

Ja havem dit, y aquesta es la base de nostre treball, que pera dirse socialista un partit, precisa de tota precisió que basi son sistema en la associació general y universal dels productors. De consegüent, lo partit autoritari per l'Estat, tindria, pera ser partit socialista, de comensar pera patrocinari un sistema d'associació general y universal pera produhir més y millor ab lo menor esforç possible, ó sia fundar la societat bas la base del treball, si be aixó dintre d'un Estat més ó menos autoritari. Y com també tot sistema socialista té de garantir lo dret a la vida a tothom per medi de la associació que li serveix de base, natural que proclamí l'abolició de la explotació del home per l'home, puig ab ella ni la associació y consegüent germandat general es possible y menos garantir lo dret a la vida del explotat.

Tenim, donchs, que aquest partit, com ideas afirmatives de son programa, tindria, en primer lloch, de proclamar la abolició de la explotació del home per l'home ab totes sas lógicas conseqüencias, y las primeras d'elles son la desvinculació dels bens de la naturalesa de las mans en que ara está, ó sia abolir la propietat individual de la terra y dels grans instruments de treball, aixis com també proclamar la abolició del Interés al capital.

Podria, si s'vol, aquest partit patrocinari ideas més ó menos conservadoras respecte al modo de fer practica la desamortització de la propietat, ja per medi d'una expropiació forosa indemnissant un tant per cent en proporció a las necessitats conegudas dels actuals propietaris, ja per collocacions especials per las que sens violentarse fossen apres, ja per altres medis que suggerís la humana inteligencia pera restar enemics al moviment d'una transformació social, pero may podria deixar d'afirmar, so pena de suicidi, la abolició de la explotació del home per l'home, la substitució del Interés al capital pel credit social d'unas corporacions ab altres y d'ellas als associats que las formessen, y la abolició del dret de propietat dels bens de la naturalesa.

Donades aquestes lleugeres siluetas d'ideas fundamentals, pasém-n a las qüestions de detall, del modo d'arribarhi.

Tant com en l'anarquisme pot prescindirse de detalls per confiar-se sots ells a la il·lustració de la societat que pugui y vulga implantar aquestes ideas, en los sistemas autoritaris precisa ja tenirho tot previst.

La manera, donchs, d'anar a implantar lo socialisme autoritari per l'Estat, es tendint a apoderarse d'aquest Estat, fassimo dintre d'ell y combatentlo. Certament que ningú creura que, per més que s'patrocini l'anarquisme del Estat, l'actual del present pugui ser per un moment premeure que per las anomenadas vias legals puga substituir-se per un altre Estat que despulli de qualsevol manera que sia els actuals detentadors de la (quesa pública. Si pera passar d'una pessima monarquia a una dolenta república, son los insuficients las vias legals, aquí pot ni somiar que aquestes pugan bastar may pera passar dels societats del privilegi y de la corrupció a la societat de la igualtat y de la justicia! Es precis, donchs, que aquest partit socialista siga també abstruement revolucionari, so pena de no poder subsistir per portar en son modo de ser la propia utilitat. Mes, us d'apropiarse de las vias legals. Si, fent política propia. En aixó tindria d'assemblarse molt a lo que ja problema avuy l'anomenat partit obrer, si be tindria de vigilar molt; que no s'perdesen las energías en votacions, discursos y proyectos de lleys de reformes que may arriben a reformar gran cosa, si es que algún dia arriben a reformar algo. L'Estat polítich actual es corromput tant com corruptor, per lo qual precisa posarse ab ell lo menos en contacte possible pera evitar la infecció. La legitimitat té d'apropiarse, com ja l'apropiense avuy los anarquistas, pera agitar per medi de la premsa y la paraula fent un dels drets que reconeguen las lleys d'associació, reunió e impremta; pero molt cuidat ab l'arma del sufragi universal pera fer diputats, que es arma de dos talls que tan ó més l'irria al qui la maneja com al qui ab ella es usat. No es aixó dir que aquest partit socialista no degües

fer us d'aquesta arma, ja que si tal fes no s' diferenciaria en aixó del anarquista, y precisa a diferents partits diferentes ideas y diferentes modos de procedir, pero si tindria d'usar de ella ab molt cuidat, tant per lo que es corruptor en sí, com perque per medi d'ella sola tampoch podria arribar may a la revolució social indispensable pera implantar sas doctrinas. Aixó vol dir que, en nostre concepte, aquest partit tindria tant sols de fer us del sufragi universal pera agitar la opinió, tenint alifragas petites, molt petites, minorias en algunas altas corporacions del Estat burges, quina misió no podria ésser altra que agitar furiosament la opinió pública contra l'actual estat de cosas, pero, per no perdrehi massa temps, no més que en aquelles qüestions que revestissen trascendental importancia.

Se 'ns dirá que aixó es difícil. Donchs entenem que aixó es lo únich que pot convenir a la classe obrera, y encara ab lo ben entés de que la diferència de modos de pensar té de ser sempre impossible lo reuniria en una sola collectivitat socialista.

Y aquest partit, una vegada apoderat del Estat actual per medi de la Revolució, tindria de organitzar la producció donant possessió de la riquesa pública, terras, màquines, barcos, minas, tallers, fabricas, etc., etc., a las collectivitats que tinguessen de ferias produhir, y expedir la ciutadania ó 'l títol de membre de aquesta nova societat tan sols als que s' dediquessen a la producció d'algo que fos útil a la humanitat en totes las variadas manifestacions del art, la ciencia, la industria, la agricultura, las comunicacions, etc., etc.

En l'article próxim veurém las relacions que tindrian de mantindre aquestos partits entre sí, y posarém de relleu la diferència de sas ideas y de sos procediments.

Desert 15 Novembre de 1891.

Apreciat Company: Li participo que aquestos dies de la festa Major hem tingut la desgracia que l'anyor alcalde se 'ns ha tornat cec, y per lo tant al últim dia de la festa, se feren las probas per veure si era cec ó no ho era; donchs se deixaren los fanals encesos tot lo dia fins que s'acabá 'l petroli y aquí ho diria que lo bon anyor alcalde encara no havent apegalat, proba consistent que es cec, pero cec del tot, que també ja 'n va donar las probas el dia antes de la festa y al primer dia, que a quatre passes d'ell se juyga als prohibits per la llei, y ell tot tranquil al lo geytat ó bastó de mando, acompayent un seguí.

Aquest any a la iglesia no hi hagut música coneguda per municipal, de lo que heví de donar gracies als republicans, que encara que siguin minoria, saben defensar la preta, com obligació que hi tenen. Donchs ja podian estar ben contents aquest any los anticlericals, que lo que es el rich-re no ho devia anar geyre, ja que al va volguer música se va haver de tocar las campanelles. Molt be per los liberals del municipi; que següé algúnt alia, que 'l poble 'ls aplaudirá.

Un Rosari

Setes 15 Novembre de 1891.

Benvolgut Director: Temps carader, desde las columnas de la TRAMONTANA, se feu saber, que los nous regidors tenien fama de anticlericals, pero que van tenir la debilitat de representar lo paper de llagut. Pero com que per aixó, penso que están un poch desaprofuyats de la fama religiosa, me sembla que pensaria que en aquesta vila, encara no tenim començat l'itina. Vriat es que el municipi hi ha un déficit, com la saben los llegidors d'aquest setemaner. Pero no poden pensar cara regidors que es molt trist que si avuy ó demá los lliurepensadors d'aquesta tinguessin la desgracia de perdre un solich d'idea, ¡abont feren dependre son votant! poner al amonitit cecillich! no podria ser del desparment alia abont verro obtenir vota de llibre pensador! Vamós, que es es hora que s'ocupin de aquesta millora. ¡Poderan tot en aquesta cosa que avuy lamentat! se farà! no s' farà!... Lo temps finch per testimonis!

COL M'ELLA

LO VEJADOR DEL POBLE

Del fons d'una mina
l'excels no trogué;
demouet sas espellicas
volejava 'l fons.

tenia pell fosca;
cargolat cabell;
les peus plens de llagas;
lo cos tot malinadé,
de blaus y ferides
coberta la pell.

Mirantme ab tristesa,
plorant me digué:
—Quas es tota ma vida!
Se esclau... quid trist est
Fa molta anys patint
de fam, son y frat,

si 'm quera, mas quera
la paré 'l feu,
si c'atien 'm malinadé,
si callo també.
¡Treu ferrol (treu ferrol
sempre vea trayent!
forada las rocas
plorant more de ful
y al fi de la vida
llenat ja per vell
ton cos sera menja
de carba y esperal!

Malhit an ferrol!
Malhit sempre mal!
—Faciua, vareig dret,
esculta un moment:
Si ab mi 'le tiras veu tenen
la forca y la opressió,
lo venjadur del poble
un jorn ne sera jo.

Corre'torns y enclausas,
passant mala y torna
l'enginy me transforma
y 'm zibana... ¡ano!
Demost' dusa vides
me las corre mon,
un jorn m' arrosegan
d'un poble enfront.
Nos vehins defenan
lo dret y rebé;
el meu costat plera
soldat ençis.
—Dina d'ix poble viuban
nos para del cor;
nos amicha, m' arma,
nos volguet contra.
La primera casa
que caurá á ton cop,
n' es la meua. ¡Trancat
malhit canó!

¡Assesi del poble!
¡Dura, mala rabó!
—Soldat, vareig dret,
si tuga ton plor:
Si ab mi 'le tiras veu tenen
la forca y la opressió,
lo venjadur del poble
un jorn ne sera jo!

Canet ja de guerra,
ceret 'l home ran;
las armas sigueren
ayna de treball
Y l'enginy de l'home
mon me transformá,
si cano, ad la vida,
á curia, ad 'l mal!
Mes no per 'el 'l home
sigud menys esclau,
si un jorn fustevan
son cos dretinat,
ayna le veu' solus
li están fustevan:
—Traballa, treballa!
dís l' obrer del camp,
quant banyá á casa
veguet sense y
plorant la mayada
sonce fach la líar.
—Qué estrate ma vida,
ad obrer de ciutat,
com tu lo treballa,
com no t'atás agra,
mes ad la poschetas
de terra una quant para
á mi, sola me 'la donan
quant men... de fam
—Mas pensa ad 'l judia.
—Las manes vola gran.
—Atrade molesta!
—Malhit alas molit!
—Parau, sí'l del poble,
vareig plera amarcha:

Si ab mi 'le tiras veu tenen
la forca y la opressió,
lo venjadur del poble
un jorn ne sera jo!

Molt poch valer se 'm dona
sent lo moral abé be,
lo, cone lo fill del poble
en burca y 'l vago,
ad m' el vapor, pose
per ve' lo mibe traves,
lo gest bonic 'm transformá
y 'm fe mal comencia,
las rocas lo fusté,
no ench 'l aiudador
del fono que progresa
y del Avené del mib.
¡Prou ja fusté y espasa,
reidreya y canó!
Jo much me venguda
tot certa y destrució:
Jo aiudo á donar vida,
jo aiudo á donar mort!

¡Fu llamas, filla del poble!
¡Fu dallas, feu cargo!
¡Fu reines y calderas!
¡Fu malit, irabellit molt!
que ja molt prop 'l vira
¡molt prop 'l vira 'l jorn
que voste brea ma portí,
dale vira tiras agra,
per aschelar sa terra
ó per partir sue cor!
Y allavore, quan ja vira
trancat per sempre 'l jou
que als poble avay fige,
quant lloras sigua ton,
barent complert ma feyna
podré dir allavore:

Si ab mi 'le tiras tenen
la forca y la opressió,
lo venjadur del poble
al fi n' he sigut jo!

M. Rovoc

Lo diluns d' aquesta setmana va celebrarse lo Consell de Guerra que té de fallar ó ha fallat ja, la causa sobre 'l stach del quartel del Bon-succés lo dia 3 d' Agost d' aquest any.

De lo que en la vira d' aquesta causa se veié y de lo que pot envestirse per lo poch que 's va veure, es que 's autors materials d' aquell acc' foren miserablement enganysats per sigú que volla contrare mérits pels salvar la societat y buscarse una bona propina, y que á aquest, vil fautor de ton, no li ha pogut arribar cap mena de responsabilitat, pagant lo paro, com sempre, lo peixi misatit, la carn de poble, per molts dels quals se demana cadena perpétua, quan qui més deuria arrearar grillot en lo qui va enganysarlos, que per cert no es la primera vegada que 's ven sos amichs com á moltons.

Nostras simpatias pels infelissos processats que 's jugaren la vida creyent que serian á una idea de progrés, y nostra més gran excoerció contra 's miserables malvats que s' han quedat en la sombra.

L' espectacle nacional que diamenje va ferse en nostra plassa de toros, resultá ple d' emoció y, de consegüent, de gran interés pels aficionats.

Lo segon toro va ferir de tal modo á un banderillero, que potter ja ha mort en aquestes horas; una senyora, á conseqüencia del susto, va desmayarse; á un espectador va agafarli un accident y morí allí mateix; un altre dona va ésser atacada de vómitis de sang, sent conduhida en mal estat á son domicili; y per fi, al arreararse cap á fora, un dels caballs moris, los vius del arrearre arrollaren á un pobre noi causantli algunas contusiones de consideració.

Aquestos espectacles y algunas profesions que 's mostra més edificant de tota nostra civilitació en aquestos benhichs temps de conservadors y de monijchs.

Lo consegüent descarrilament y dues víctimas més del treball hi bu que registrar en los fúnebres ansis de la compaynia dels ferrocarrils del Nort.

Lo divendres passet un tren se topá entre Moestrol y Olesa ab una treballadora que tenian una vagoneta demunt la via y que no tingueren temps de vorearla al dividir lo tren, y com alló dels frenos autonómichs continúan las empreses quédamos á deure per més que la lley ho mant, se produhí 'l stach del tren ab la vagoneta... y morí al moment xalat lo fogonista, y 'l maquinista morí després á conseqüencia de las ferides vehudas.

Y com los morts afortunadament que diria lo Brasi son de tercera classe, no hi ha para que molestá á las compaynias que van dirigint tranquilament los divididos d' accions y obligaciones amajats ab la sanch calente de tanta mástria del treball.

A la nostra marina de guerra tot 'l son contrastes en plena pau.

Se trobava 'l Pelayo y Villagarcía y allí achó! també la equadra inglesa.

L' almirant espanyol convidá al inglés, y després del banquet y 'l brindis de rubrics, lo primer bot de vapor del Pelayo embarcá els

convidats pera retornarlos á sas respectivas embarcacions, lo qual se feu sens contrastes.

Mes al retornar lo bot cap al Pelayo, tan pessimament debía governar, que un cop de mar lo volcá y l' encorá de moment junt ab los set tripulants que portava, salvantse no més que dos que estavan á proa.

Será tan bona com valguin nostra nova equadra, pero per era, quan los barcos no fan ayguas.

Se 'n van á pique com sabatots vells.
En tant diguem com aquell general:
—No es res, cinch mariners ofegats; poden continuar los tiberis.

En Sagasia acaba de fer varias declaraciones de ser partidari d' economisar gastos en las cargas del Estat.

Magnífich.
Pero per que no més se recorda d' aixó en Sagasia quan es 'l oposició, y may hi pensa quan ocupa 'l poder?

Ell, com tots los personatjes polítics, fa sempre 'l mateix:

Prometer...
hasta al poder,
y después de haber... cobido
nada prometido.

Continúa 'l desconcert en los valores públics á conseqüencia de las calveradas que ab la lley y sense ella ten lo Banc d' Espanya y 'l govern jugant á fet ab los petis capitalistas.

Jo m' atorgo de tot aixó.
Y suposo que cap tramontanyer estará públics per si pujan á balzan los valores públics. A nosaltres ja fe sempre que 's han bajat fins allí about voldriam vure á tots nostros governants: fins á la miseria.

Lo pa acaba de pujarse de tres céntims en cada tres lliuras á Barcelona.
¡Bona illura de poble! ¡Qui es capás de resistir tanta prosperitat com nos cau demunt en aquestos temps d' orde, monajchs, conservadors, Banc d' Espanya y altres calaminats!

Segons contan las darrerás crónicas políticas madrilenyas, abans de fi de més estará fer la conciliació dels reformistas ab los canovins, tornant en Homero á la casa pairal de las conservas.

Son patrioterims ja no pot resistir més lo deuni.

Y per fi s' decidixen á fer aquestos nova evolució patriótica.

L' Almanach de Librepensadors, publicat per nostre apreciat col·lega Las Democracias del Librepensamiento, de Madrid, acaba d' ésser denunciat després de tres mesos de haver vist la llum pública.

Y com á lo ditxo: Quan veigis las barbas de ton vehi pelar para las tenas á remollar, y recordantme que 'l any passet no més varem tenir cosa de vintis dotzenas de denuncias en lo nostre, havém fet un embutich de lletima que 'm lem nosaltres matelans, pensant lo facil que es trancarse la nou del coll en aquesta miserable vida plena de fiscal y governant reaccionari sempre disposat á cergolat lo coll del periodisme avante en lo pal-de la líar.

Er h, que acatim lo percaus de nostre col·lega.

Y que 'm disposém resignar á patir del mateix mal... sens esperar la cura d' antigas llagas.

Segons El Diarico, á Gracia hi ha una banda negra fautora de tot lo dolent en lo municipi de la veltins vila y favoreixedors del més repugnant caciquisme.

Preci á confessar que d' aquestes bandes negres per tot arreu se n' ha 'n.

Desde la oficina real
de la casa del botero,
recorre el caciquismo
toda la escala social.

Ab genada immensa se celebrá 'l meeting anunciat á Sans que 'l Cercle Obrer doná en lo Centre Democrátich, resentintse tant sols de massa llarch, puig que acabá á la una de matindada.

Parlaren ó llegiren Torrents, Gueri, Prats, Barcays, Teresa Claramunt, Monteny, Soledad Gustavo, Llunas y terios noyets entremití,

